

Näringsutskottets yttrande 2020/21:NU1y

Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslutade den 11 september 2020 att ge näringsutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens proposition 2019/20:193 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar och följdmotioner. Näringsutskottet begränsar sitt yttrande till de delar som berör näringsutskottets beredningsområde, vilket bl.a. omfattar handels- och näringspolitik. Utöver propositionen behandlar näringsutskottets yttrande motion 2020/21:2 yrkande 2 av Björn Söder m.fl. (SD).

Näringsutskottet förordar att utrikesutskottet tillstyrker propositionen och avstyrker motionsyrkandet.

I yttrandet finns en avvikande mening (SD).

Utskottets överväganden

Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen en ny lag med vissa kompletterande bestämmelser till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/452 om upprättande av en ram för granskning av utländska direktinvesteringar i unionen. Enligt denna förordning ska varje medlemsstat inrätta en kontaktpunkt för genomförandet av förordningen. Kontaktpunkten ska involveras i alla frågor som rör genomförandet. Den aktuella förordningen förutsätter att vissa nationella bestämmelser införs, bl.a. i fråga om inrättandet av en kontaktpunkt och kontaktpunktens befogenheter gentemot enskilda. Regeringen anser att de kompletterande bestämmelserna som behövs till förordningen bör införas i en ny lag. Lagen bör kompletteras med en förordning.

Den föreslagna lagen innehåller bestämmelser om att den myndighet som regeringen bestämmer ska vara kontaktpunkt, och att kontaktpunkten ska ha rätt att förelägga utländska investerare eller berörda företag att tillhandahålla vissa uppgifter eller handlingar. Kontaktpunktens beslut om ett föreläggande för en utländsk investerare eller det berörda företaget ska få förenas med vite, och kontaktpunkten ska också få bestämma att ett beslut om föreläggande ska gälla omedelbart. Kontaktpunktens beslut ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Förordningen ska börja tillämpas den 11 oktober 2020 och regeringen föreslår att den nya lagen ska träda i kraft den 1 november 2020.

Motionen

I kommittémotion 2020/21:2 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 2 förordas att kontaktpunktens beslut inte ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Motionärerna menar att överklagandemöjligheten i fråga om att utländska investerare och berörda företag ska tillhandahålla information riskerar att leda till försvårande och fördröjande konsekvenser för att kunna få fram uppgifter som är nödvändiga för en fullgod kontroll av utländska direktinvesteringar. Motionärerna anför att de tar vissa remissinstansers invändningar om att det kan vara svårt att få tillgång till uppgifter om den utländska direktinvesteringen på stort allvar. Vid en avvägning menar de dock att behovet att värna Sveriges säkerhet i detta avseende väger tyngre och att det är av stor vikt att det genomförs en noggrann kontroll av de uppgifter som beskrivs i artikel 9.2 i förordningen och att kontrollen inte fördröjs.

Vissa kompletterande uppgifter

Bakgrund

Den 19 mars 2019 antogs EU:s förordning om utländska direktinvesteringar. Förordningen är till alla delar bindande och direkt tillämplig i varje medlemsstat. Förordningen har tagits fram för att skapa ett gemensamt regelverk för att granska och i vissa fall hindra utländska direktinvesteringar. Syftet är vidare att fastställa en struktur för samarbete mellan medlemsstaterna respektive mellan medlemsstaterna och kommissionen i fråga om utländska direktinvesteringar i unionen som sannolikt kan påverka säkerhet eller allmän ordning. Förordningen innehåller ett antal bestämmelser om en samarbetsstruktur i fråga om utländska direktinvesteringar i unionen. Bestämmelserna syftar till att göra det möjligt för medlemsstaterna och i vissa fall kommissionen att samarbeta och bistå varandra när en utländsk direktinvestering skulle kunna inverka på säkerhet eller allmän ordning i en eller flera medlemsstater.

Medlemsländerna blir genom förordningen inte skyldiga att införa nationella granskningssystem. Förordningen kringskär inte heller medlemsstaternas rätt att själva besluta om vilka utländska direktinvesteringar man tillåter på sitt territorium. Förordningen innebär däremot en skyldighet att inrätta en nationell kontaktpunkt för att utbyta information om utländska direktinvesteringar. Den skyldigheten gäller oavsett om medlemsstaten har ett system för granskning eller inte. Samarbetsstrukturen inom ramen för förordningen skiljer sig dock lite åt beroende på om medlemsstaten har ett granskningssystem eller inte. Sverige har i dag inte något regelverk för granskning av utländska direktinvesteringar. Därför innebär förordningen för Sveriges del en möjlighet att lämna synpunkter på utländska direktinvesteringar i andra medlemsstater och en skyldighet för kontaktpunkten att på begäran av kommissionen eller en annan medlemsstat lämna vissa uppgifter om en utländsk direktinvestering i Sverige. En förutsättning för den skyldigheten är att investeringen i Sverige kan inverka på säkerhet eller allmän ordning i mer än en medlemsstat respektive den medlemsstat som begär uppgifterna. Förordningen innebär vidare att kommissionen med hänsyn till säkerhet eller allmän ordning har möjlighet att yttra sig till kontaktpunkten om den anser att en utländsk direktinvestering i Sverige kan inverka på s.k. projekt eller program av unionsintresse, som bl.a. Horisont 2020 och Transeuropeiska energinät (Trans-European Energy Network, TEN-E). Förordningen innebär också en skyldighet för varje medlemsstat att lämna en årlig rapport med aggregerade uppgifter om dels de utländska direktinvesteringar som gjorts på dess territorium, dels den begäran om uppgifter som medlemsstaten fått från andra medlemsstater.

Regeringen har gett Inspektionen för strategiska produkter (ISP) i uppdrag att vara Sveriges kontaktpunkt enligt EU-förordningen (Ju2020/02166/L4).

Utredning av ett system för granskning av utländska direktinvesteringar inom skyddsvärda områden

Regeringen beslutade den 22 augusti 2019 om att ge en särskild utredare (f.d. ordföranden i Högsta förvaltningsdomstolen Sten Heckscher) uppdraget att lämna förslag på hur ett svenskt system för granskning av utländska direktinvesteringar inom skyddsvärda områden kan utformas (dir. 2019:50). Som en del i uppdraget ingick att ta fram kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar. Ett delbetänkande med förslag till kompletterande bestämmelser överlämnades den 6 mars 2020 (SOU 2020:11) och utgör underlag till den aktuella propositionen. Övriga delar, som rör ett nationellt granskningssystem, ska redovisas senast den 2 november 2021.

I fråga om överklagande föreslår utredningen i delbetänkandet att kontaktpunktens beslut om föreläggande ska kunna överklagas till förvaltningsdomstol. Vidare framgår att utredningen i slutbetänkandet kommer att återkomma till frågor om möjlighet att överklaga beslut som fattas inom ramen för ett nationellt granskningssystem. I delbetänkandet berörs även situationer då en utländsk investerare eller ett berört företag inte utan vidare skulle vilja lämna uppgifter till kontaktpunkten och dra ut på processen i syfte att genomföra en investering innan kontaktpunkterna får kännedom om ofördelaktig information. Utredningen anser att intresset av en snabb handläggning överväger de svårigheter som ett omedelbart gällande beslut om föreläggande kan medföra för den utländska investeraren eller det berörda företaget. Kontaktpunkten ska därför ha rätt att besluta om att ett föreläggande ska gälla omedelbart.

Riksdagens tillkännagivande om ett system för granskning av utländska direktinvesteringar

Den 7 maj 2020 beslutade utrikesutskottet om att ge näringsutskottet tillfälle att yttra sig över förslag till utskottsinitiativ i fråga om ett system för granskning av utländska direktinvesteringar. Näringsutskottet yttrade sig till utrikesutskottet den 14 maj (yttr. 2019/20:NU9y). I sitt yttrande anförde utskottet bl.a. att även om grundinställningen enligt utskottets uppfattning måste vara att utländska investeringar är något bra så finns ett behov av att kunna stoppa investeringar som innebär ett hot mot Sveriges säkerhet eller allmän ordning. Utskottet välkomnade mot den bakgrunden EU:s förordning om utländska direktinvesteringar och det pågående arbetet inom ramen för den s.k. Direktinvesteringsutredningen.

Den 4 juni 2020 beslutade riksdagen om att ställa sig bakom det tillkännagivande till regeringen som utrikesutskottet föreslagit och som innebär att regeringen snarast bör genomföra åtgärder för att möjliggöra granskning av utländska investeringar inom skyddsvärda områden. I sitt ställningstagande anförde utrikesutskottet vidare att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag till ändringar i säkerhetsskyddslagen vad gäller överlåtelser av säkerhetskänslig verksamhet och skyndsamt utse den myndighet som ska vara

kontaktpunkt enligt EU-förordningen (2019/452) om utländska direktinvesteringar (bet. 2019/20:UU18).

Proposition om överlåtelser av säkerhetskänslig verksamhet

Av regeringens propositionsförteckning för riksmötet 2020/21 framgår att regeringen avser att överlämna propositionen Åtgärder till skydd för Sveriges säkerhet vid överlåtelser av säkerhetskänslig verksamhet till riksdagen den 29 september 2020. Av lagrådsremissen framgår att regeringen för att stärka skyddet för Sveriges säkerhet föreslår kompletteringar av säkerhetsskyddslagen (2018:585). Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2021.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottet redovisar sitt ställningstagande under följande rubriker:

- Bestämmelser om överklagande
- Bestämmelserna i övrigt.

Bestämmelser om överklagande

I motion 2020/21:2 förordas att kontaktpunktens beslut inte ska kunna överklagas. I motionen framhålls bl.a. att överklagandemöjligheten riskerar att leda till försvårande och fördröjande konsekvenser.

Utskottet noterar att Direktinvesteringsutredningen i sitt slutbetänkande kommer att återkomma till frågor om att överklaga beslut som fattas inom ramen för ett nationellt granskningssystem. Utskottet har i det aktuella lagstiftningsärendet inget att invända mot regeringens bedömning när det gäller möjligheten att överklaga kontaktpunktens beslut. Utskottet förordar därför att utrikesutskottet avstyrker motion 2020/21:2 (SD) yrkande 2 och tillstyrker propositionen i den aktuella delen.

Bestämmelserna i övrigt

Utskottet vill inledningsvis påminna om den stora betydelse utländska investeringar har för svensk ekonomi och sysselsättning som utskottet tidigare framhållit och redogjort för i ett yttrande till utrikesutskottet (yttr. 2019/20:NU9y). Utländska direktinvesteringar tillför inte bara kapital utan även kunskap och kompetenser samt nya marknader till svenskt näringsliv och har även betydelse för svensk export. Sverige är ett litet handelsberoende land som konkurrerar i en global ekonomi och det är viktigt att Sverige även i framtiden förblir attraktivt för utländska investeringar. Det finns vidare sedan länge ett brett stöd i riksdagen för uppfattningen att frihandel i grunden är något positivt och därmed en viktig princip att värna.

Även om grundinställningen enligt utskottets uppfattning måste vara att utländska investeringar är något bra finns det behov av att kunna stoppa investeringar som innebär ett hot mot Sveriges säkerhet eller allmän ordning. Det är således av vikt att Sverige så snart som möjligt får på plats ett nationellt granskningssystem. Utskottet ser fram emot att ta del av Direktinvesteringsutredningens slutbetänkande och noterar även att regeringen inom kort avser att överlämna en proposition till riksdagen med förslag på åtgärder till skydd för Sveriges säkerhet vid överlåtelser av säkerhetskänslig verksamhet.

Utskottet har i detta ärende att ta ställning till regeringens förslag till kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om utländska direktinvesteringar. Förordningen är till alla delar bindande och direkt tillämplig i varje medlemsstat. Förordningen innebär bl.a. en skyldighet att inrätta en nationell kontaktpunkt för att utbyta information om utländska direktinvesteringar oavsett om medlemsstaten har ett system för granskning eller inte. Utskottet har i det tidigare nämnda yttrandet välkomnat EU:s förordning om utländska direktinvesteringar. Det finns ett mervärde i en samarbetsmekanism rörande investeringar som kan ha en negativ inverkan på säkerhet och allmän ordning.

Utskottet vill påminna om vikten av att alla åtgärder som vidtas i fråga om granskningar av utländska direktinvesteringar är välvägdade. Det behöver finnas en bra balans mellan att säkra svenska intressen och att se till att Sverige fortfarande är ett attraktivt land för utländska investerare genom att inte införa åtgärder som innebär för stora hinder för investeringar.

Utskottet har inget att invända mot regeringens förslag till kompletterande bestämmelser i övrigt och förordar att utrikesutskottet tillstyrker propositionen i dessa delar.

Stockholm den 17 september 2020

På näringsutskottets vägnar

Lars Hjälmered

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lars Hjälmered (M), Anna-Caren Säterberg (S), Mattias Jonsson (S), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Monica Haider (S), Helena Lindahl (C), Lotta Olsson (M), Tobias Andersson (SD), Mathias Tegnér (S), Camilla Brodin (KD), Åsa Eriksson (S), Arman Teimouri (L), Eric Palmqvist (SD), Josef Fransson (SD), Per Schöldberg (C), Lorena Delgado Varas (V) och Amanda Palmstierna (MP).

Avvikande mening

Bestämmelser om överklagande (SD)

Tobias Andersson (SD), Eric Palmqvist (SD) och Josef Fransson (SD) anför:

I likhet med vad som anförs i motion 2020/21:2 (SD) anser vi att möjligheten att överklaga kontaktpunktens beslut om att den utländska investeraren eller det berörda företaget ska tillhandahålla aktuella uppgifter till allmän förvaltningsdomstol riskerar att leda till försvårande och fördröjande konsekvenser. Det är viktigt att kontaktpunkten kan få fram de uppgifter som är nödvändiga för en fullgod kontroll av utländska investeringar. Vi tar de invändningar som kommit från vissa remissinstanser att det kan vara svårt att få tillgång till uppgifter om den utländska direktinvesteraren på stort allvar. Vid en avvägning finner vi dock att behovet att värna Sveriges säkerhet i detta avseende väger tyngre och att det är av stor vikt att det genomförs en noggrann kontroll av de uppgifter som beskrivs i artikel 9.2 i förordningen och att kontrollen inte fördröjs. Vi anser därför att det inte ska vara möjligt att överklaga kontaktpunktens beslut och förordar därmed att utrikesutskottet tillstyrker motion 2020/21:2 (SD) yrkande 2 och avstyrker propositionen i motsvarande del.